

کارکردها و الزام‌های دیپلماسی دفاعی دریایی در پرتو عملکرد نیروی دریایی راهبردی ارتش

طرح دیپلماسی دفاعی دریایی برای جمهوری اسلامی ایران در شرایطی که بخش اعظم منافع ملی و منابع ما در دریا قرار دارد یا از طریق دریا تأمین می‌شود و در عین حال بزرگ‌ترین تهدیدهای منابع، منافع و امنیت ملی ما از طریق دریاهای متصور می‌شود، ضروری است. اساساً سیاست دفاعی ایران در دریا در چهارچوب (دکترین امنیت ملی شکل گرفته و دکترین امنیت ملی ایران مبتنی بر اصل بازدارندگی و دفاع همه‌جانبه است.)

دیپلماسی دفاعی سعی در جایگزین کردن تنش با ثبات دارد. این یک تئوری ثبات‌محور است که علاوه بر پیشبرد سیاست‌های کلان ملی، می‌تواند زمینه مناسبی برای مدیریت بحران و محیط امنیتی به شمار آید بنابراین گام برداشتن در مسیر راهبرد ملی به منظور دستیابی به اهداف کلان نظام، مستلزم برخورداری از امنیت در حوزه‌های مختلف است.

نیروهای مسلح در کنار سایر ارکان قدرت ملی، نقش اساسی در برقراری امنیت ملی ایفا می‌کنند. ایران قدرتی مهم در منطقه است و همواره به عنوان یک قدرت منطقه‌ای موقعیت مهمی را در حفظ ثبات و امنیت منطقه داراست.

اقدامات ملی در راستای تقویت دیپلماسی دفاعی ایران

توسعه صنایع و تجهیزات نظامی دریایی

تسلیمات از اساسی‌ترین محورهای امور دفاعی است. تأمین امنیت کشور مستلزم این است که برای مقابله با سلاح‌های نوین، دفاعی مناسب و اطمینان‌بخش جست‌وجو شود. با ظهور انقلاب اسلامی و قطع روابط نظامی ایران با آمریکا، پشتیبانی تجهیزات نظامی عملاً قطع شد و کشور ما در شرایط تحریم کامل قرار گرفت. بر اثر جنگ تحمیلی، ایران به خوبی دریافت که یکی از عوامل بازدارنده در دیپلماسی دفاعی، ارتقای توان نظامی در حوزه صنعت و تجهیزات نظامی است.

علاوه بر این توسعه و توان نظامی در افزایش اقتدار دریایی و به تبع آن در توسعه و راهبرد

دیپلماسی دفاعی مؤثر و تأثیرگذار است. نیروی دریایی تقریباً تمام آنچه راکه یک نیروی دریایی قدرتمند باید داشته باشد خود با همکاری وزارت دفاع و سایر سازمان‌های مرتبط کشوری و لشکری، همچنین همکاری تنگاتنگ با دانشگاه‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان، تأمین، تعمیر و بازسازی کرده و ساخت انواع موشک‌های ساحل به دریا، هواپیماهای بدون سرنشین، ساخت انواع مختلف زیردریایی، ناوچه، قایق تندرو رزم‌ناوها و غیره را انجام داده است که همه اینها تنها گوشه‌ای از توانایی ساخت تسلیحات صنایع دریایی کشور است که در اتقای دیپلماسی دفاعی ایران و بازدارندگی مؤثر بوده است.

گسترش حوزه مأموریت نیروی دریایی راهبردی ایران

ایران از طریق خلیج فارس و تنگه هرمز با سیستم جهانی پیوند می‌خورد. رهبر انقلاب با علم به این موضوع می‌فرماید: امروز دشمن ما، فلان کشور همسایه خلیج فارس نیست. دشمنی که ما احتمال حمله و تهدید او را می‌دهیم کسی است که در اقیانوس‌ها گسترش یافته است، بنابراین در جنگ خلیج فارس؛ جنگ کردن داخل خانه است، در حالی که در دریای عمان جنگ کردن در عرصه وسیع بیرون خانه است. (بیانات رهبر انقلاب ۱۳۸۷/۹/۶). به نظر می‌رسد ایشان در قالب اندیشه بازگشت به دریا، برای دفاع از خلیج فارس، راهکاری را در قالب

این مثال مطرح می‌کنند (آن وقت‌ها زمانی که در جنگ‌های تن به تن شمشیر مطرح بود، می‌گفتند هر کسی شمشیرش بلندتر باشد، بازوها و دستش طولانی‌تر باشد این در جنگ پیروز می‌شود یا احتمال پیروزی‌اش بیشتر است؛ واقعیت قضیه این است دشمن ممکن است شما را از چند هزار کیلومتری هدف قرار بدهد، به این نکات باید توجه کنید، هم مصونیت ایجاد کنید و هم امکان تهاجم پیدا کنید (بیانات رهبری ۱۳۸۷/۹/۶). علت این تدبیر این است که حضور در خلیج فارس و تنگه هرمز در حال حاضر به عنوان عامل قدرت برای ایران محسوب نمی‌شود بلکه عامل ضعف قدرت ملی ایران است. ایران وابسته‌ترین کشور منطقه به تنگه هرمز است و صد درصد صادرات انرژی فسیلی ایران و بیش از ۸۰ درصد صادرات و واردات آن از طریق مسیر فوق‌الذکر انجام می‌شود. پس در شرایط بحرانی، ایران بشدت آسیب‌پذیر خواهد بود. بنابراین سواحل دریایی عمان منطقه امن‌تری جهت خروج نسبی ایران از تهدیدات موجود و تهدیدات مفروض است (شیخ‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱). ایران از طریق این عرصه آبی می‌تواند به یک قدرت نظامی با حوزه عملکرد اقیانوسی تبدیل شود و از حوضچه خلیج فارس خود را بیرون بکشد زیرا حوضچه خلیج فارس امکان تبدیل شدن ایران به یک قدرت دریایی را فراهم نمی‌کند (حافظ‌نیا، رومینا ۱۳۸۴: ۱۸). پیامد این اندیشه این است که افزایش حضور ناوگان دریایی ج.ا.ا در آب‌های آزاد، باعث تغییر موازنه دریایی در حاشیه شمالی اقیانوس هند و مناطق پیرامونی آن و سبب پذیرش ایران به عنوان قدرت دریایی در توازن قوای منطقه‌ای می‌شود.

امنیت و ثبات‌سازی

دیپلماسی دفاعی سعی در جایگزین کردن تنش با ثبات دارد. این یک تئوری ثبات‌محور است که علاوه بر پیشبرد سیاست‌های کلان ملی، می‌تواند زمینه مناسبی برای مدیریت بحران و محیط امنیتی به شمار آید. (میرزایی و همکاران، زمستان ۱۳۹۷: ۷). بنابراین گام برداشتن در مسیر راهبرد ملی به منظور دستیابی به اهداف کلان نظام، مستلزم برخورداری از امنیت در حوزه‌های مختلف است. نیروهای مسلح در کنار سایر ارکان قدرت ملی، نقش اساسی در برقراری امنیت ملی ایفا می‌کنند.

برخورداری از امنیت ملی در حوزه دریا، مستلزم برخورداری از قدرت دریایی است؛ جایی که

ایران وابسته‌ترین کشور منطقه به تنگه هرمز است و صد درصد صادرات انرژی فسیلی ایران و بیش از ۸۰ درصد صادرات و واردات آن از طریق مسیر فوق‌الذکر انجام می‌شود. پس در شرایط بحرانی، ایران بشدت آسیب‌پذیر خواهد بود بنابراین سواحل دریایی عمان منطقه امن‌تری جهت خروج نسبی ایران از تهدیدات موجود و تهدیدات مفروض است

